

Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikasta Helsingin kaupungin luottamushenkilön näkökulmasta

Jari J. Marjanen

*Helsingin sosiaali- ja
terveyslautakunnan toinen jaosto
(Vihreä liitto)*

Alustajan kokemustausta

- Helsingin työvoimatoimikunta: kolme kautta (*Akava*), varajäsen 2000—2002 & 2003—2005 ja varsinainen jäsen vuoteen 2008 saakka (tv-toimikuntien lakkautus)
- Helsingin te-toimikunta, varajäsen
- Helsingin sosiaalilautakunnan ensimmäinen aikuispalvelujen muutoksenhakujaosto: varsinainen jäsen 2009—2012
- sosiaalioikeutta hallinto-oikeuden aineopintojen yhteydessä HY:ssa

Toinen jaosto = "muut kuin toimeentulotuki"

Esittelijöinä

- lastensuojelun johtaja
- nuorten palvelujen ja aikuistyön päällikkö
- vammaistyön johtaja
- perhe- ja sosiaalipalvelujen johtajalääkäri
- sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen osastopäällikkö
- psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja
- terveysasemien johtava ylilääkäri
- **asiakasmaksupäällikkö**

Esimerkkejä 2. jaoston käsittelemistä tapauksista (1.)

- **Oikeuslähdehierarkian** nojalla jaosto **ei** ole oikeudellisesti sidottu viranhaltijatason eli sosiaali- ja terveystieteiden sisäisiin ohjeisiin.
- Hallinto-oikeuden **yleiset periaatteet ("YSOTL")**, HL 6 §, on kuitenkin otettava huomioon, ja sisäinen ohjeistus voi edistää yhdenvertaisuuden sekä luottamuksensuojan toteutumista.
- Yksityistä hakijaa koskevat päätökset ovat salassa pidettäviä (*L viranomaisten toiminnan julkisuudesta* 24.1,25 §), joten esitykseni on pakostakin **yleisluonteinen**

Esimerkkejä 2. jaoston käsittelemistä tapauksista (2.): tämäniltainen kokous

- tartuntatautilain 16 ja 27 §:n mukaiset eristämiset: 3
- **asukaspalvelumaksu**, hoitomaksu: 1
- omaishoidon tuki: 1
- **palveluasuminen**: 2
- hoitopaikkapäätös / päätös lyhytaikaisesta hoitopaikasta: 5
- kuljetuspalvelu-/kuljetustukipäätös: 5
- vammaispalvelupäätös: 1

Esimerkkejä 2. jaoston käsittelemistä tapauksista (3.)

- Asiakohta n:o 3: **hoitomaksu** oikaisuvaatimuksen mukaan aiemmin 770 €/kk, helmikuusta 2013 **asiakaspalvelumaksu** 1010,14 €/kk; käyttövaraksi asiakkaalle jää 200 €/kk
- Asiakohta n:o 10: hoitopalvelun tarvitsija kuollut kesäkuun alussa, mutta linjaratkaisun takia käsitellään alkuperäisen hakijan sijaan tulleen omaisen oikaisuvaatimus
- "Ikuinen" epäkohta: kuinka monet hakijoista osaavat, jaksavat tai viitsivät **hakea muutosta?**
- *Oikaisuvaatimuksen* käsittely hallintomenettelyä, vrt. hallintolainkäyttö (HaO tai joskus KHO)

Helsingin kaupungin vuoden 2013 talousarviosta (Kv 29.11.-12)

- Sosiaali- ja terveystieteiden viraston menot 2,095 miljardia euroa
- Toimeentulotukimenoihin varattu 148,5 miljoonaa € — osa ”siirtelyä taskusta toiseen”: myönnetään tt-tukea asiakasmaksuihin
- Sosiaali- ja terveystoimen (ml. lautakunta) yhdistyminen vuoden alusta vaikeuttaa jonkin verran vertailuja aikaisempiin vuosiin

EOA:n toimintakertomus vuodelta 2012

- "Osa asukkaista joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Tämä voi aiheutua siitä, että maksu on asukkaan maksettavaksi liian korkea **eikä sitä ole alennettu, vaikka asiakasmaksuja koskeva lainsäädäntö ohjaa näin toimimaan**. Mielestäni perinnästä huolehtivan tahon tulee yhdessä toimeentulotuen myöntämisestä vastaavan tahon kanssa luoda menettelytavat asiakkaiden sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia vaarantavien tilanteiden tunnistamiseksi ja korjaamiseksi.
- Kuten olen kanteluratkaisuissani todennut, tämä voi merkitä muun muassa sitä, että toimeentulotukea hoitavan viranhaltijan tulee ohjata asiakasta hakemaan maksun alentamista tai sen poistamista ja tarvittaessa oma-aloitteisestikin selvittää edellytyksiä maksun muuttamiseksi ainakin silloin, kun asiakas ei siihen kykene. Tällainen menettely toteuttaa myös hyvän hallinnon periaatteita. **Toimeentulotuen myöntämisen sijasta tai sen ohella on perustellumpaa harkita maksun alentamista tai sen poistamista.**"

Kannustavaako?

kannus (substantiivi, < *kanta*) **1.** jalkineen kantaan kiinnitettävä metalliesine, jota ratsastaja käyttää apuna hevosen hallitsemisessa; **2.** kuv. **a.** kannusmaisesta kasvannaisesta kanalintujen koiraiden ja eräiden muidenkin eläinten jalassa, **b.** kasvit. ontto, pitkä, us. kaareva mesiäinen (terä- t. verholehden kapea suppilomainen lisäke); **3.** (substantiivi, < lp. *gobdes, govdes*) arpa-kannus, noitarumpu.

kannustaa (verbi, < *kannus*) **1.** painaa, iskeä kannuksilla, **2.** (itämurteissa kukosta) astua kanaa, **3.** kuv. *innostaa*, yllyttää, kiihottaa.

Nykysuomen sanakirja, täydennykset: *Kielitoimiston sanakirja* ja *Suomen sanojen alkuperä* sekä dosentti Terhi Ainiala

Kuljetustuki ↔ HSL:n matkakortti

- **Vammaispalvelulain** mukainen kuljetuspalvelu on tarkoitettu korvaamaan julkista joukkoliikennettä. Kuljetuspalvelu on kunnan erityiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva palvelu (*subjektiivinen oikeus*)....
- **Sosiaalihuoltolain** mukainen kuljetustuki kuuluu kunnan järjestämien kotipalvelujen tuki-palveluihin. Kuljetustuki on *harkinnanvarainen*, määrärahasidonnainen palvelu.
- Helsingissä **kaikille** kuljetuspalvelu- ja kuljetustukiasiakkaille (yhteensä noin 4000 asiakasta) myönnetään tarveharkinnatta maksuton HSL-matkakortti. Kunnalla ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta antaa maksutonta

Kuljetustuki ↔ HSL:n matkakortti (2.)

- ”Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetustuen saajat ovat pääasiassa eläkeiässä olevan vanhuksia, joilla on mahdollisuus saada eläkeläisalennus matkakorttiinsa.
- Rinnakkaisesta oikeudesta luopuminen on välttämätöntä ensi vuoden talousarvioaraamissa pysymiseksi. Kuten lautakunnan kesäkuussa hyväksymässä talousarvioehdotuksessa todetaan, kustannussäästö on noin 1 milj. euroa.”

Kuljetustuki ↔ HSL:n matkakortti (3.)

- 4000:sta matkakortin saajasta moni voi käyttää joukkoliikennettä riippuen sen esteettömyydestä ja säätilasta. Näin kyse ei ole ”pysyvästä” toimintakyvyttömyydestä, vaan satunnaisesta käytöstä.
- Todetaan, että tahtotilana on pitkällä tähtäimellä vähentää taksimatkojen tarvetta parantamalla julkisen liikenteen saavutettavuutta.
- 3) HSL – matkakortti ei näin olekaan ”korvaava vaihtoehto” vaan täydentävä ja satunnaista käyttöä helpottava palvelu

Ylevä lopetus — **Oiva Paloheimo**

”--- tämä maailma on melkoinen, rikas, laaja ja värikäs, hetkittäin kauniskin. Täällä on suoraan sanoen kaikkea, ei mitään meiltä puutu. Älähän sentään, **yksi puuttuu. Se on — oikeudenmukaisuus.** Huomautan tästä sinulle ajoissa, että tiedät pitää varasi. --- Hyvä on, kasva siis kelpo mieheksi ja koeta etsiä tähän maailmaan se ainoa, joka täältä puuttuu! Tiedät jo, mikä se on.”

Palvelusetelit poliittisesti kiistanalaisia – suun terveydenhuolto vahvasti esillä

”Kaupungin linjaus:” palvelusetelillä tuotetun palvelun omavastuuosuus ei ole toimeentulotuessa huomioonotettava meno” – ilmeisesti kysymyksessä on *viranhaltijatason ohje, ei poliittinen päätös?*